

MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ KAZANIMLARININ GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ*

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ**

Burcu DUMAN***

ÖZET

Medya okuryazarlığı, çeşitli biçimlerdeki medya mesajlarına ulaşma, onları analiz etme, değerlendirme ve oluşturma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, medya okuryazarlığı dersinin kazanımlarının gerçekleşme düzeyini öğrenci görüşlerine dayalı olarak belirlemek ve okul yöneticilerinin medya okuryazarlığı hakkındaki görüşlerini almaktır. Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma desenlerinin birleştirildiği karma araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Elazığ il merkezinde medya okuryazarlığı dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, ise Elazığ il merkezindeki on ilköğretim okulunda okuyan ve medya okuryazarlığı dersini alan 925 öğrencidir. Ayrıca dört okul yöneticisi de araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda veri toplama aracı olarak medya okuryazarlığı dersi kazanımlarından yola çıkılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan 45 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Araştırma ölçeği iletişime giriş, kitle iletişimi, medya, televizyon, aile, radyo, gazete ve dergi ile internet başlıklarını taşıyan sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin KMO değeri 0.87, Bartlett testi değeri 5463,605 ve Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı da 0.96 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda okul yöneticilerinin görüşlerini almak için hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Okul yöneticileriyle yüz yüze görüşmeler yapılarak, görüşleri kayıt altına alınmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin kazanımları yüksek düzeyde gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Okul yöneticileri ise medya okuryazarlığı dersini gerekli bulmakla birlikte, uygulamada öğretmen, araç gereç yetersizliği gibi bazı sıkıntılarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Medya okuryazarlığı, Kazanım, İlköğretim, İlköğretim programı

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Doç. Dr. Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: nurigomleksiz@yahoo.com

*** Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: bduman@bartin.edu.tr

STUDENTS' AND SCHOOL ADMINISTRATORS' VIEWS ON THE REALIZATION LEVEL OF LEARNING ATTAINMENTS OF MEDIA LITERACY COURSE

ABSTRACT

Media literacy is defined as accessing, analyzing, evaluating and producing media messages in a variety of contexts. The aim of this study is to determine realization level of learning attainments of media literacy course based on students' and school administrators' views about media literacy course. Population of the study includes students who have chosen media literacy course in primary schools in Elazığ city center. The sample includes 925 students enrolled at ten primary schools and taking media literacy course. In addition, four school administrators were included in the study. In quantitative part of the study a 45-item five point Likert style scale, developed by the researchers based on the learning attainments of media literacy course, was used as data collection tool. The scale included eight subscales named introduction to communication, mass communication, media, television, family, radio, newspaper and magazine and internet. KMO value of the scale was calculated to be 0.87, Bartlett's test was calculated to be 5463,605 and Cronbach alpha reliability coefficient was calculated to be 0.96. Independent groups t test, and one way ANOVA were used to analyze the data. In quantitative part, semi-structured questions were used to get the administrators' views. School administrators were interviewed face to face and their views were recorded. The results of the study show that learning attainments of media literacy course were highly realized. School administrators stressed that media literacy course was necessary and they pointed out some problems faced in practice such as lack of teaching staff and necessary equipment.

Key Words: Media, Media literacy, Learning attainment, Primary school, Primary school curriculum

Giriş

Günümüzde medya, teknolojinin gelişimiyle beraber, çeşitli yollarda toplumun her kesimine ulaşabilen, mesajlarıyla çoğunlukları etkisi altına alabilen ve yönlendirebilen bir konumdadır. Kuşkusuz medyanın toplumdaki işlevinin giderek artması, yaşamı kolaylaştırmasıyla beraber bilinçli olunmadığında bazı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Bu yüzden öncelikle medya kavramının ne olduğu, medya kavramıyla nelerin kastedildiğinin anlaşılması önemlidir. Medya, Latince 'ortam', 'araç' anlamına gelen *medium* kelimesinden türeyen bir kavramdır (RTÜK, 2007). Araç, insanlarla şahsen ya da yüz yüze bağlantı kurmak yerine dolaylı olarak iletişimde tercih edilir. Benzer biçimde geniş izleyici grubuna ulaştığı için medya, 'iletişim ortamı', 'iletişim araçları' 'kitle iletişim araçları' (Divine, 2006; TDK, 2010) olarak da adlandırılmaktadır. Medya, bilgiyi aktaran, basılı, dijital ve elektronik her şeyi içine alan kitap, gazete, dergi, bilgisayar, televizyon, internet video oyunları, müzik, film, CD-ROM, DVD, çağrı cihazları, cep telefonları, billboardlar vb. araçları içerisine alabilir (Levin, Arafah, Deniz ve Gottesman, 2004). Tüm bu araçları içine alan medyayla, kuşkusuz her yaşta birey sürekli etkileşim halindedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013*

Medya, günümüzde insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmesiyle; etkisini, bireyin toplumsallaşma sürecinde artarak sürdürmektedir (Jols ve Thoman, 2008). Teknolojinin gelişmesi de bu etkinin daha hızlı ve kolay yayılmasına hizmet etmektedir. Önceden bilgi ve habere basılı materyallerle ulaşıırken, günümüzde internet yoluyla sınırsız erişim gerçekleşmektedir. Basılmış araçlar temelli bilgi analizinin yerini çeşitli medya araçları temelli bilgi analizi almaktadır. Düşünceleri ifade etmede, kalem, kâğıt ve sözcüklerin kullanılmasının yerini güçlü medya teknolojilerinin kullanılması almaktadır. Ders kitapları ve tek kaynağa dayalı öğrenme yerine artık birçok kaynaktan görsel ve elektronik olarak gerçek zamanlı ve gerçek dünyadan öğrenme söz konusudur. Bunlar medya kültürünün öğrenim üzerindeki etkileridir (Jols ve Thoman, 2008). Bu etkiler her ne kadar bilgiye ulaşmaya, dolayısıyla öğrenmeye kolaylık sağlasa da bilinçli olunmadığı takdirde bazı sakıncaları beraberinde getirmektedir. Nitekim 2008 yılında yayınlanan bir raporda medyanın saldırgan davranış ve şiddet, şiddete duyarsızlaşma, madde bağımlılığı ve istismar, beslenme ve obezite, bedensel benlik algısı, cinselliğe düşkünlük ve öz benlik algısı, reklam, pazarlama ve tüketim konularında etkili olduğu vurgulanmıştır (Association of American Pediatrics, 2008). Medya bu etkileriyle, dünyayı algılama ve anlama aşamasında olan çocuklar ve gençlerin gelişim süreçlerini istenmeyen şekilde yönlendirebilir.

Yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler sonucu, çocukların görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı konumunda bulunduğunu ve çocukların ilköğretimden başlanarak, medya karşısında bilinçlendirilmelerinin gerekli olduğu görülmüştür (RTÜK, 2007). Çocukların savunmasız alıcı konumda bulunmaları aynı zamanda, eğitimsel hedef ve amaçların yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir. Bilinçli ve eleştirel bir medya tüketicisi ve üreticisi bilincini kazanma, kurgu ve gerçeği ayırt etme, medya iletilerini çözümleme ve değerlendirme yeterliğini kazanma ilköğretimden başlanarak eğitimin amaçlarına eklenmesi gereken önemli konulardır (Jols ve Thoman, 2008). Çünkü çocuklar da dâhil her birey günün her saatinde medya mesajlarıyla karşılaşabilmektedir. Yoğun şekilde medya mesajlarıyla karşılaşan bireylerin, bu mesajları doğru biçimde algılayabilme, sorgulayabilme ve okuyabilme gerekliliği, medya okuryazarlığı kavramını ön plana çıkarmaktadır. Medya okuryazarlığı, çeşitli biçimlerdeki medya mesajlarına ulaşma, onları analiz etme, değerlendirme ve oluşturma yeteneğidir (Tallim, 2009). Medya okuryazarı olmak, ‘kitle iletişim araçlarını okuyabilmek için gerekli eleştirel düşünme becerilerine sahip olmak’ şeklinde yorumlanabilir (Balaban-Salı, Ünal ve Küçük, 2008). Medya okuryazarlığının iki temel noktasından biri medyadaki içeriğe erişebilmek için teknolojiyi kullanma becerisi, diğeri de sunulan içeriği anlamakla beraber değerlendirebilme becerisidir (RTÜK, 2008). Yazılı medyadan videoya ve internete kadar çeşitli yapılarda bulunan medyaya erişme, analiz etme, değerlendirme ve yaratma yeteneği için medya okuryazarlığı bir çerçeve oluşturmaktadır (Jols ve Thoman, 2008). Hobbs (2004) sembolik metinlere yönelik açık, sorgulayıcı, düşünsel ve eleştirel bakışı, medya okuryazarlığı şemsiyesinin merkez direği olarak tasvir etmektedir. Thoman (2003) medya okuryazarlığı konusunda beş temel kavram olduğunu ifade etmekte ve bunları şöyle sıralamaktadır:

- Medya mesajlarının tümü kurgulanmıştır.
- Aynı mesajı farklı kişiler farklı biçimde algılayabilir.
- Medyanın gizlenmiş değer ve görüşleri vardır.
- Medyadaki mesajların büyük çoğunluğu kazanç ya da güç elde edebilmek için düzenlenmiştir.
- Medya mesajları kendilerine özgü kurallar kullanılarak yaratıcı bir dille kurgulanmıştır.

Jols ve Thoman (2008) bu temel kavramlardan her biriyle bağlantılı olarak medya mesajları hakkında beş temel soru sorulabileceğini ifade etmektedir. Bu sorular; “Bu mesaj kim tarafından yaratıldı?”, “Bu mesajda ilgimi çekebilmek için ne tür teknikler kullanıldı?”, “Bu mesajı diğer

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

insanlar, benim anladığımdan farklı olarak nasıl anlamış olabilirler?”, “Bu mesajda hangi yaşam biçimleri, değerler ve görüşlere yer verilirken, hangileri göz ardı edilmiştir?” ve “Bu mesaj niçin gönderilmiştir?” şeklindedir. Bu sorulardan yola çıkılarak kurgulanmışlık, biçim, dinleyici/izleyici, içerik ve amaç olmak üzere beş anahtar kelime belirlenmiştir. Bütün temel kavramlar, anahtar sorular ve anahtar kavramlar birbiriyle ilişkili olarak oluşturulmuştur.

Medya okuryazarlığının temel pedagojik ilkeleri vardır. Bu ilkelere göre medya okuryazarlığı tüm medya biçimlerini içerecek şekilde okuryazarlık kavramını genişletir. Tekrarlanan uygulamalar ve interaktif katılımlarla her yaştaki öğrenenler için beceriler oluşturur ve pekiştirir. Medyanın kültürün bir parçası olduğunu ve sosyalleşme nesnesi olarak işlevini ayırt eder. İnsanların kişisel inanç ve yeteneklerini kullandıklarını doğrular ve medya mesajlarından kendi anlamlarını oluşturmalarını deneyimler (Hobbs, Jazsi ve Aufderheide, 2007). Medya okuryazarlığı ile ilgili olarak Hobbs (2004), medya metinleri hakkında soru sorma eylemi olan sorgulama pedagojisinin (izlediğiniz, gördüğünüz, okuduğunuz şeyler hakkında eleştirel sorular sorma), medya okuryazarlığı eğitiminin merkezinde yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Medya okuryazarlığı eğitimi, medya okuryazarlığının eğitim ve öğretim alanına yansımaları gündeme getirmektedir. Medya okuryazarlığı, son otuz yılda özellikle Batılı ülkelerde büyük ilgi görmekte (Altun, 2009), bir ders olarak, ülkeden ülkeye değişen uygulamalarla okutulmaktadır. Örneğin; İngiltere, Fransa, ABD gibi ülkelerde doğrudan programa konularak tıpkı matematik, fen bilgisi ya da dil bilgisi gibi okutulmakta iken; Kanada’da, sanat, edebiyat, vatandaşlık gibi dersler içinde okutulmaktadır. Bunun yanı sıra Batı ülkelerinde ilkokullar için medya okuryazarlığı dersinin zorunlu olup olmaması konusu da tartışılmaktadır. (RTÜK, 2007; RTÜK, 2008). Bu gelişmelere paralel olarak son 15-20 yıllık süreçte medya okuryazarlığının aile ve öğrenciler üzerindeki etkileri ile öğretmen ve öğretmen adaylarının konuya ilişkin görüşlerinin alındığı araştırmalar yapılmıştır (Quin ve McMohan, 1993; Hard ve Benson, 1996; Shiveley ve VanFossen, 1997; Hobbs ve Frost, 1999; Alverman ve Hagood, 2000; Cheung, 2005; Flores-Koulish, 2006; Hamod, Shiveley ve VanFossen, 1997).

Ülkemizde ise medya okuryazarlığı, RTÜK tarafından, 20-21 Şubat 2003 tarihlerinde gerçekleştirilen iletişim şurasında dile getirilmiş ve ilk kuramsal vurgulama burada yapılmıştır. Ancak asıl gelişmeler 2004 yılından sonra olmuştur. 2004 yılında Devlet Bakanlığı bünyesinde kurulan şiddeti önleme platformu, medya okuryazarlığının gelişimine katkı sağlamıştır (Altun, 2009). Şiddeti önleme platformunun ‘medya ve şiddet’ alt çalışma grubunun 2004 yılında yayınladığı sonuç raporunda ilk ve orta öğretim ders programlarına, medya okuryazarlığı dersi konulmasına oy birliği ile karar verildiği ifade edilmiştir (Şiddeti Önleme Platformu, 2004). 2005 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından düzenlenen “Uluslar Arası Medya Okuryazarlığı Konferansı”nda akademisyenler tarafından sunulan çeşitli bildirimlerin yanı sıra RTÜK tarafından da, medya okuryazarlığının gerekliliği üzerine resmi bir bildiri sunulmuştur. 24 Kasım 2006 tarihinde “Uluslar Arası Medya Okuryazarlığı Paneli” ile çalışmalar sürdürülmüştür. Talim ve Terbiye Kurulu, RTÜK ve akademisyenlerden oluşan bir komisyon tarafından “**Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuzu**” hazırlanmıştır. “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” ise 31.08.2006 tarihinde MEB Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülerek kabul edilmiştir (RTÜK, 2008). Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı, ilköğretim okullarının 6, 7 ya da 8. sınıflarında seçmeli olarak haftada bir ders saati üzerinden toplam 36 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır (RTÜK ve MEB, 2007). Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı, ilköğretim ikinci kademe de yer alan ortak temel becerilerin yanı sıra kendine özgü olan; ‘gözlem’ ve ‘sosyal ve kültürel katılım’ becerisini de kazandırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca medya okuryazarlığı dersinin, medyayı farklı açılardan değerlendirebilen, medyada gördüklerini akıl süzgecinden geçirebilen, medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanabilen ve bilinçli bir medya okuyucusu olan, toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı olarak

katılan bireyler yetiştirme gibi amaçları da vardır. Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilere özel yaşamın gizliliğine saygı, estetik duyarlılık, dürüstlük, sorumluluk, etik kurallara bağlılık, farklılıklara saygı duyma, kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık, aile içi iletişime önem verme, bilinçli tüketim, toplumsal hayata aktif katılım, bilimsellik, eşitlik, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi değerler kazandırılmak istenmektedir (MEB, 2009).

Ülkemizde medya okuryazarlığı dersinin seçmeli bir ders olarak okutulmaya başlanması, medya okuryazarlığı konulu araştırmaları arttırmıştır. Medya okuryazarlığını konu edinen az sayıda yüksek lisans ve doktora tez çalışması (Kartal, 2007; Çelik, 2008; Çetinkaya, 2008; Seylan, 2008; Apak, 2008) mevcuttur. Bunların dışında, Devenci ve Çengel (2008)'in gerçekleştirdikleri bir çalışmada, öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı kavramının ne olduğu, medya okuryazarı olunabilmesi için nelerin yapılması gerektiği gibi sorular sorulmuş; Öğretmen adayları, medya okuryazarlığını gündemi izleme, haberleri yorumlama, mesajları algılama şeklinde tanımlamışlardır. Balaban-Salı vd (2008) tarafından ilköğretim medya okuryazarlığı dersinin amaçları ve etkinlikleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, öğretmenler için hazırlanmış iki adet kitabın bulunduğu; ancak, medya okuryazarlığı dersi için öğrencilerin yararlanabileceği tek bir ders kitabının bulunmadığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, amaçların büyük kısmının bilişsel alanla ilgili olduğu ve amaçlarla uygun olmayan etkinliklere yer verildiği ifade edilmiştir. Kösebalaban ve Taşköprülü (2008)'nün meslek yüksekokulu öğrencilerinin medya okuryazarlığı kapsamında medyayı kullanma tutumlarını araştırdığı çalışmada, öğrencilerin çoğunun, medyanın rol model haline geldiği görüşünde birleştikleri görülmüştür. Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çinkır ve Palavan, (2009a) okul müdürlerinin, medya okuryazarlığı dersini gerekli ve yararlı bulduklarını ancak öğretmenlerin hizmet içi eğitim almalarının gerekli bulduklarını belirtmişlerdir. Kimi ülkelerde diğer dersler içerisinde kimi ülkelerde başlı başına bir ders olarak okutulan medya okuryazarlığı dersinin etkililiği konusunda bilgi sahibi olmanın, bundan sonraki uygulamalara yol göstereceği düşünülmektedir. Özellikle, bu dersi alan öğrencilerin dersten ne düzeyde verim aldığı ve kazanım sağladığının bilinmesi, program açısından geri dönüt sağlayarak programların gelişimlerine yardımcı olacaktır. Program geliştirmede çıkış noktası olan hedef öğesiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilme düzeyleri bu açıdan önemlidir. Bu noktadan yola çıkılarak araştırmada, öğrencilerin medya okuryazarlığı dersi kazanımlarını ne ölçüde kazandıkları tespit edilmek istenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin ilköğretim öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaç şöyledir: İletişime Giriş, Kitle İletişimi, Medya, Aile, Televizyon ve Çocuk, Radyo, Gazete ve Dergi ve İnternet (Sanal Dünya) konularına ait kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri cinsiyetlerine ve sınıf düzeylerine göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada yöntem çeşitlemesi kullanılmıştır. Yöntemler arası çeşitleme üç biçimde sınıflandırılmaktadır; iki aşamalı desen, baskın-daha az baskın desen ve karma araştırma deseni (Creswell, 1994). Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma desenlerinin birleştirildiği karma araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel boyutta betimsel araştırma yönteminden, nitel boyutta ise görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ il merkezinde medya okuryazarlığı dersini seçen ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme, medya okuryazarlığı dersini

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

seçtiren okullarda öğrenim gören ve medya okuryazarlığı dersini alan 925 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırma, Elazığ'da bulunan beş eğitim bölgesinin her birinden ikişer okul seçilerek toplam 10 okulda yürütülmüştür. Ayrıca dört okul yöneticisine de görüşme tekniği ile araştırmada yer verilmiştir. Yöneticilerden ikisinin okulunda medya okuryazarlığı dersi seçtirilirken, diğer ikisinin okulunda ise seçtirilmemektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan 45 maddelik beşli Likert tipi bir ölçek aracılığı ile toplanmıştır. Ölçek, medya okuryazarlığı dersi kazanımlarından hareketle hazırlanmıştır. Değer aralıkları ve dereceleri şöyledir; 1,00 – 1,80: Hiç; 1,81 – 2,60: Çok az; 2,61 – 3,40: Kısmen; 3,41 – 4,20: Çoğunlukla; 4,21 – 5,00: Tamamen. Ölçeğin ön uygulamaları Elazığ il merkezinde medya okuryazarlığı dersini alan sekiz ilköğretim okulundaki 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 146 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin KMO değeri .87, Bartlett testi değeri 5463,605 (sd: 990, p<0.05) olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda ölçekteki en düşük faktör yük değeri, .597; en yüksek faktör yük değeri ise .845 olarak bulunmuş ve 45 maddenin tamamı ölçekte kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .96, Guttman split-half katsayısı .91, Spearman Brown değeri ise .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ilk 23 maddesine ilişkin Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .92, son 22 maddesine ilişkin ise .94 olarak belirlenmiştir. Ölçekteki alt boyutlara ilişkin maddelerin bazıları şunlardır: “**İletişime Giriş:** “İletişimin tanımını yapabilirim.”, “İletişimin öğelerini açıklayabilirim.”, “İletişim türlerine örnekler verebilirim.”. **Kitle İletişimi:** “Kitle iletişim araçlarını sınıflandırabilirim.”, “Kitle iletişim araçlarına örnekler verebilirim.”, “İletişim ile kitle iletişimi arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilirim.” **Medya:** “Medyanın yaşamımıza getirdiği katkıları yorumlayabilirim.”, “Medyanın bazen yanıltıcı olabileceğini fark edebilirim.”, “Medya mesajlarını doğru algılayıp çözümleyebilirim.” **Televizyon:** “Televizyonun bireyi ve toplumu yönlendirmesiyle ilgili örnekler verebilirim.”, “Televizyonun toplum üzerindeki etkisi hakkında yorum yapabilirim.”, “Televizyonun olumlu ve olumsuz etkilerini fark edebilirim.”, **Aile:** “Televizyonun olumsuz etkilerinden korunmak için çözüm önerileri getirebilirim.”, “Reklamların ticari olduğunu ve tüketimi amaçladığını fark edebilirim.”, “Akıllı işaretlere göre program seçimi yapabilirim.”. **Radyo:** “Radyonun işlevlerini örneklerle açıklayabilirim.”, “Radyonun olumlu ve olumsuz etkilerini örneklerle açıklayabilirim.”, “Radyonun olumsuz etkilerinden korunmak için çözüm önerileri getirebilirim.”. **Gazete ve Dergi:** “Gazetede haber ve fotoğraf arasındaki ilişkiyi yorumlayabilirim.”, “Örnek bir gazete hazırlayabilirim.”, “İçerik ve yayın periyoduna göre dergi türlerini sınıflandırabilirim.”. **İnternet:** “İnternetin iletişime getirdiği yenilikleri keşfedebilirim.”, “İnternet yoluyla bilgiye ulaşabilirim.”, “İnterneti bilinçli ve güvenli olarak kullanabilirim.”

Verilerin Çözümlemesi

Cinsiyet değişkeni açısından yapılan karşılaştırmalarda t testi, sınıf düzeyine göre yapılan karşılaştırmalarda ise varyans analizi kullanılmıştır. Farklılığın belirlendiği durumlarda farkın kaynağını bulmak için de LSD testi uygulanmıştır. Ayrıca görüşme tekniği ile okul yöneticilerinden elde edilen veriler nitel yöntemle betimsel olarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Cinsiyet Değişkenine Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 1’de cinsiyet değişkenine göre medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri yer sunulmaktadır.

Tablo 1: Cinsiyete Göre Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin t Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	t	p
İletişime giriş	Erkek	448	4,07	0,79	-0,77	0,439
	Kız	477	4,11	0,80		
Kitle iletişimi	Erkek	448	3,98	0,92	-1,52	0,129
	Kız	477	4,07	0,88		
Medya	Erkek	448	3,93	0,81	-1,06	0,288
	Kız	477	3,99	0,79		
Televizyon	Erkek	448	4,25	0,77	0,72	0,473
	Kız	477	4,22	0,77		
Aile, tv ve çocuk	Erkek	448	4,20	0,76	0,48	0,631
	Kız	477	4,17	0,79		
Radyo	Erkek	448	3,99	0,91	-0,37	0,714
	Kız	477	4,01	0,89		
Gazete ve dergi	Erkek	448	3,92	0,88	-1,24	0,213
	Kız	477	3,99	0,83		
İnternet	Erkek	448	4,30	0,75	2,257*	0,024
	Kız	477	4,18	0,81		

* p<0,05

Öğrencilerin medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin t testi sonuçlarına göre internet alt boyutuna ait görüşleri farklılaşırken [$t_{(923)}=2,257$; $p<0,05$], iletişime giriş, kitle iletişimi, medya, televizyon, aile-çocuk ve televizyon, radyo, gazete ve dergi alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Grupların aritmetik ortalamalarına bakıldığında, her iki cinsiyet açısından da, belirtilen alt boyutlara ilişkin kazanımların gerçekleştiği söylenebilir.

Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Medya Okuryazarlığı Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 2’de sınıf düzeyi değişkenine göre medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri yer almaktadır.

Tablo 2: Sınıf Düzeyine Göre Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

Alt Ölçek	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{X}$	ss	sd	F	p	LSD
İletişime Giriş	6. sınıf	417	4,02	0,82	2	12,65*	0,000	7-6,8. sınıflar
	7. sınıf	192	4,34	0,70	922			
	8. sınıf	316	4,03	0,79	924			
Kitle İletişimi	6. sınıf	417	3,82	0,97	2	25,171*	0,000	7-6,8. sınıflar
	7. sınıf	192	4,35	0,77	922			
	8. sınıf	316	4,09	0,81	924			

Turkish Studies

Medya	6. sınıf	417	4,02	0,84	2	4,918*	0,008	6-8. 7-8. sınıflar
	7. sınıf	192	4,01	0,75	922			
	8. sınıf	316	3,84	0,76	924			
Tv	6. sınıf	417	4,21	0,78	2	0,581	0,559	-
	7. sınıf	192	4,28	0,84	922			
	8. sınıf	316	4,24	0,72	924			
Aile, Tv ve Çocuk	6. sınıf	417	4,16	0,80	2	2,405	0,091	-
	7. sınıf	192	4,29	0,73	922			
	8. sınıf	316	4,15	0,75	924			
Radyo	6. sınıf	417	3,96	0,91	2	1,021	0,361	-
	7. sınıf	192	4,02	0,89	922			
	8. sınıf	316	4,05	0,88	924			
Gazete ve Dergi	6. sınıf	417	3,92	0,89	2	0,929	0,395	-
	7. sınıf	192	3,98	0,85	922			
	8. sınıf	316	4,00	0,81	924			
İnternet	6. sınıf	417	4,24	0,78	2	0,837	0,434	-
	7. sınıf	192	4,29	0,80	922			
	8. sınıf	316	4,20	0,78	924			

*p < 0.05

Tablo 2’de öğrencilerin iletişime giriş alt boyutuna ilişkin görüşlerinde sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($F_{2,922}=12,65$, $p<0,05$). Yapılan LSD testi farklılaşmanın 7. sınıf öğrencileri ($\bar{X}=4,34$) ile 6. sınıf ($\bar{X}=4,02$) ve 8. sınıf ($\bar{X}=4,03$) öğrencileri arasında olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin kitle iletişimi alt boyutuna ilişkin görüşlerinin de farklılaştığı belirlenmiştir ($F_{2,922}=25,171$, $p<0,05$). Bu yöndeki farklılaşma 7. sınıflarla ($\bar{X}=4,35$), 6. ($\bar{X}=3,82$) ve 8. sınıflar ($\bar{X}=4,09$) arasında; 8. sınıflarla 6. sınıflar arasındadır. Benzer biçimde medya alt boyutuna ilişkin öğrenci görüşleri de anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F_{2,922}=4,918$, $p<0,05$). LSD testi sonucunda farklılaşmanın 6. sınıf ($\bar{X}=4,02$) ve 7. sınıf ($\bar{X}=4,01$) öğrencileri ile 8. sınıf ($\bar{X}=3,84$) öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin televizyon, aile, televizyon ve çocuk, radyo, gazete ve dergi ile internet alt boyutlarına ilişkin görüşlerinde sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Televizyon alt boyutundaki kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri tüm sınıf düzeylerinde ‘tamamen’ düzeyindedir. Aile, televizyon ve çocuk alt boyutunda 6. sınıf ($\bar{X}=4,16$) ve 8. sınıf ($\bar{X}=4,15$) öğrencileri ‘çoğunlukla’; 7. sınıf öğrencileri ($\bar{X}=4,29$) ise ‘tamamen’ düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Radyo ile Gazete ve Dergi alt boyutlarında tüm sınıf düzeylerinde öğrenciler kazanımların ‘çoğunlukla’ gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. İnternet alt boyutunda ise 6. sınıf ($\bar{X}=4,24$) ve 7. sınıf ($\bar{X}=4,29$) öğrencileri kazanımların ‘tamamen’; 8. sınıf ($\bar{X}=4,20$) öğrencileri ise ‘çoğunlukla’ düzeyinde gerçekleştiğini bildirmişlerdir.

Okul Yöneticilerinin Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Görüşleri

Görüşleri alınan okul yöneticileri yayın organlarının fazla olması ve medyanın çok etkili olması gibi nedenlerle medya okuryazarlığı dersini gerekli bulmaktadırlar. Dersi gerekli bulmakla beraber, dört yöneticiden üçü medya okuryazarlığı dersinin zorunlu ders kapsamına alınmaması

gerektiğini çünkü müfredat ve ders programının çok yoğun olduğunu söylemektedirler. Medya okuryazarlığı dersinin seçimiyle ilgili yaşanan sıkıntıların kaynağı konusunda Y-1 kodlu yönetici görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Kesinlikle öğretmenden kaynaklandığını düşünüyorum. Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan çizelgede, özellikle dersin kimler tarafından okutulacağı bölümünde sıkıntılar var. Ders seçilsin deniliyor ve cazip gösteriliyor. Ancak sıkıntılar da beraberinde geliyor.” ; Y-2 kodlu yönetici, “Bazı öğretmenlerin yeterince bilgisinin olmamasından kaynaklanıyor.”; Y-3 kodlu okul yöneticisi, “Kaynak kitap yetersizliği var. Zaman kaybı olarak görülüyor. Müfredatın ağır olması bu derse verilen değeri düşürüyor.” ; Y-4 kodlu yönetici ise “Ders seçimi öğretmenler kurulu kararıyla oluyor. Seçmeli derse girecek uygun öğretmenin olup olmaması önemli bir konudur.” demiştir. Y-1 kodlu yönetici dersi seçtirmeme nedeni olarak şunları söylemiştir: “Öğretmen profilinden dolayı bu dersi seçemedik. Norm sıkıntısı var. Seçmeli ders olarak tarım dersini seçtik.”

Yöneticiler, medya okuryazarlığı dersinde uygulamada yaşanan sorunları; araç-gereç ve materyal yetersizliği, öğretmenin kendi branş dersini işlemesi, öğretmen ve öğrencilerin bu derse hazır olmaması ve ailelerin bilinçsiz olması şeklinde görmektedir. Medya okuryazarlığı dersine karşı öğretmenlerin bakış açısına ilişkin yönetici görüşleri şöyledir: Y-1 kodlu yönetici, “Öğretmenler seçmeli derslerin kendi branşlarına göre seçilmesinden yanalar. Örneğin beden eğitimi öğretmeni, spor etkinlikleri dersinin seçilmesini istiyor. Ayrıca, seçmeli dersler öğretmenler tarafından ciddiye alınmıyor. Seçmeli derslerin notla değerlendirilmemesi bunda çok etkili oluyor. Bunun dışında seçmeli derslerde, öğretmenlerin, kendi derslerini işlediklerini de biliyoruz. Örneğin, tarım dersinde, fen ve teknoloji dersi; medya okuryazarlığı dersinde sosyal bilgilerin işlenmesi gibi... Seçmeli dersler konusunda öğretmenlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Gerekli donanımına sahip değiller. Seçmeli dersler içinde, bilişim teknolojileri dersinin hareketli ve zevkli geçtiğini gözlemliyorum. Sebabi laboratuvarın olması ve bu dersin bilgisayar öğretmeninin kendi branşına çok yakın olmasıdır. Böyle olunca öğretmenin de kendine güvendiğini görüyoruz.” Y-2 kodlu yönetici, “Öğretmenlerde bazı seçmeli derslerin gereksiz olduğu kanısı yaygındır.” Y-3 kodlu yönetici, “Öğretmenler ders olarak görmüyorlar. Notla değerlendirilmediği için öğrenciler de öğretmenler de dersi sevmiyorlar.” Y-4 kodlu yönetici, “Ders notunun olmaması yüzünden öğretmenler tarafından bu ders önemsenmiyor.”

Medya okuryazarlığı ve genel olarak seçmeli derslere karşı öğrencilerin bakış açısı konusunda Y-1 kodlu yönetici, “Öğrenciler notla değerlendirilmedikleri için dersi ciddiye almıyorlar. Tabi öncelikle öğretmenin dersi ciddiye alması lazım ki öğrenci de alsın. Bence bu dersler için en azından davranış notu verilebilir.” Y-4 kodlu yönetici, “Genel olarak notla değerlendirilmediği için öğrenciler seçmeli dersleri önemsemiyorlar. Ancak bu durum tüm seçmeli dersler için geçerli değil. Örneğin bilişim teknolojileri dersine ilgi çok fazla ve bu ders sevilen bir derstir. Aynı zamanda faydalı bir ders olarak da görülüyor. Önemli olan seçmeli derslerin öğrenciler tarafından sevilmesini sağlamak ve ilgi uyandırmak. Eğer bunda başarılı olunursa öğrencilerin bakış açıları daha olumlu olacaktır.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Genel olarak seçmeli dersler ve medya okuryazarlığı dersi konusunda yaşanan sıkıntılarla ilgili olarak yöneticiler medya okuryazarlığı dersi konularının diğer derslerde üniteler içerisine dağıtılması, hizmet içi eğitim yoluyla gönüllü öğretmenlerin yeterli hale getirilmesi, dersin notla değerlendirilmesi gibi önerilerde bulunmaktadır. Ayrıca okul yöneticileri iletişim fakültesi mezunlarının medya okuryazarlığı derslerine girmesini doğru bulmamaktadır. Buna sebep olarak, alan dışından gelenlerle çalışmanın zor olduğu, bu kişilerin işi özümseyemedikleri ileri sürülmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma kapsamında, Elazığ il merkezinde öğretim yılında seçmeli medya okuryazarlığı dersini alan 925 öğrencinin, bu dersin kazanımlarını gerçekleştirme düzeyleri belirlenmiştir. Ayrıca dört okul yöneticisinin de görüşleri alınmıştır. Öğrenciler, medya okuryazarlığı dersi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

kazanımlarının çoğunun yüksek düzeyde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Cinsiyet değişkeni açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet alt boyutundaki kazanımları daha yüksek düzeyde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Sınıf değişkenine göre öğrenci görüşlerinde iletişime giriş, medya ve kitle iletişimi alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. İletişime giriş ve medya alt boyutlarında 8. sınıf öğrencilerinin ortalamaları düşük çıkmıştır. Onların son sınıf öğrencisi olmaları ve liseye giriş sınavlarının etkisi bu düşüklüğün nedeni olabilir. Sınıf değişkenine göre diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Seçmeli medya okuryazarlığı dersinin, özellikle televizyon ve internet alt boyutundaki ortalamalar, medya, gazete ve dergi ile radyo alt boyutlarındaki ortalamalara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, öğrencilerin televizyon ve internet ile daha fazla ilgili olmaları ve zaman geçirmelerinden kaynaklanabilir. Bu duruma dikkate çeken Giddens (2008) televizyon izlemede günümüzdeki eğilimler devam ederse, on sekiz yaşına gelen bir çocuğun, uyumaya ayırdığı zaman hariç, diğer tüm aktivitelere ayırdığı zamandan daha fazlasını televizyona ayıracağını ifade etmektedir. RTÜK'ün (2006) ilköğretim çağı çocuklarının televizyon izlemelerine ilişkin araştırmasında da televizyon izleme oranlarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. İnan ve Bayındır'ın (2009) araştırmasında ise öğrencilerin en çok kullandıkları medya aracının internet olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin ilgili alt boyutlarda ortalamasının yüksek bulunması olumlu olarak algılanabilir. Çünkü yapılan bir çalışmada, internete erişimin medya okuryazarlık düzeyini anlamlı ve olumlu etkilediği görülmüştür (Karaman ve Karataş, 2009). Bu durum medya okuryazarlığı dersi kapsamında bilinç düzeyinin yükseldiği şeklinde yorumlanabilir. Bu anlamda medya okuryazarlığı dersinin gerekliliği ve faydasının bir kez daha ortaya çıktığı söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen, öğrencilerin medya okuryazarlığı dersi kazanımlarını yüksek düzeyde gerçekleştirdiklerine dair sonuç, Kartal (2007)'in medya okuryazarlığı eğitiminin, öğrenciler üzerindeki etkisi konulu araştırmasıyla örtüşmektedir. Araştırmada, medya okuryazarlığı ile öğrencilerin medya mesajlarına karşı farkındalık geliştirdikleri, medya mesajlarına karşı eleştirel bir bakış açısı ile televizyon dizilerindeki mesajları analiz edip değerlendirme becerisi kazandıkları görülmüştür. Elma vd (2009a) tarafından yapılan başka bir çalışmada, medya okuryazarlığı dersinin etkili olduğu, öğrencilerin derste öğrendiklerini aile ve arkadaşlarıyla paylaştıkları belirlenmiştir. Bu çalışmalarda medya okuryazarlığı dersinin olumlu etkiler yaratması medya okuryazarlığı dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyi ile paralellik göstermektedir.

Medya okuryazarlığı ile ilgili görüşleri alınan okul yöneticileri, medyanın etkinliği ve yayın organlarının fazla olması gibi nedenlerle dersin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çinkır ve Palavan (2009b) tarafından yapılan bir çalışmada da okul müdürlerinin, medya okuryazarlığı dersinin gerekli ve yararlı olduğu konusunda hem fikir oldukları görülmüştür. Medya okuryazarlığı dersinin gerekliliğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin yer aldığı başka bir çalışmada ise (İnan ve Bayındır, 2009) medyanın toplum üzerindeki yoğun ve saptırıcı etkisinden dolayı kesinlikle gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri medya okuryazarlığı dersiyle ilgili yaşanan sıkıntıların kaynağını öğretmen, aile, müfredatın yoğunluğu ve araç gereç yetersizliği olarak sıralamıştır. Okul yöneticileri bazı öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, dersi gereksiz olarak algıladıklarını, ciddiye almadıklarını ve zaman kaybı olarak gördüklerini belirtmiştir. Haider ve Dall (2005) ile Kınca ve Kartal (2009)'ın da belirttiği gibi medya okuryazarlığı dersinin başarısında en önemli faktör öğretmendir. Öncelikle öğretmenlerin bu dersin önemine inanması, dersi daha etkili hale getirecektir. Bu konuyla ilgili bir yönetici öğretmenin derse karşı tutumunun, öğrenciyi doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Başka bir nokta ise norm sıkıntısı ve derse girecek öğretmen seçimindeki zorluklardır. Elma vd (2009b) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen kadrosunun yetersizliği üzerinde durulmuştur. Okul yöneticilerinin ailelerin bilinçlenmeleri gerektiği yönündeki görüşleri, medya okuryazarlığının hayat boyu devam eden bir süreç olması gerektiğinden, öğretmen ve öğrencilerin yanı sıra ebeveyn ve yetişkinlerin eğitilmeleri ve bilinçlendirilmelerini ifade eden

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Altun (2009)'un görüşleriyle bağdaşmaktadır. Benzer şekilde Elma vd (2009b), Çetinkaya (2008) ve Seylan (2008) velilerin bilgilenmesi ve işbirliğinin öneminden bahsetmektedir. Sorun yaşanan bir başka konu da araç gereç yetersizliğidir. Çetinkaya (2008) da araştırmasında teknik donanım eksikliğini ifade etmiş; ders işlenen sınıflardaki televizyon, bilgisayar gibi araçların eksikliğini uygulamayı sınırlandırdığına vurgu yapmıştır. Bu çalışmada ise teknik donanımlar bir kenara, öğrenciler için kaynak kitabın bulunmadığının söylenmesi dikkat çekicidir.

Okul yöneticileri, medya okuryazarlığı dersinin daha verimli olması için dersin sevdirilmesini, notla değerlendirilmesini, hizmet içi eğitimlerle gönüllü öğretmenlerin yeterli hale getirilmesini, eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına medya okuryazarlığına dönük derslerin okutulmasını önermektedirler. Yates (2002) de yaptığı araştırmada hizmet öncesi öğretmenlerin medya eğitimi konusunda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Devenci ve Çengelci (2008), öğretmen yetiştirme programlarına medya okuryazarlığı dersinin konulmasını ve medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesini önermektedir. Altun (2009) da eğitim fakültelerinde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde derslerin açılmasının önemli katkılar sağlayacağını belirtmektedir. Hizmet içi eğitimlerin artması konusu ise birçok araştırma sonucunda (Elma vd, 2009b; Altun, 2009; Apak, 2008) yer almaktadır. Okul yöneticileri, ayrıca iletişim fakültesi mezunlarının, öğretmenliği özümseyememelerinden ve birlikte çalışma zorluğundan dolayı bu derse girmelerinin uygun olmayacağı görüşündedirler. Çetinkaya (2008) yapmış olduğu çalışmada, iletişim fakültesi mezunlarının bu derse verebileceklerini belirtmekle birlikte, pedagoji konusunda eğitilmiş, çocuklara yaklaşım konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmanın eğitimin kalitesini arttıracığına işaret etmektedir. Apak (2008) ise bu konuda pedagojik formasyonun önemi üzerinde durarak, iletişim fakültesi mezunlarının tezsiz yüksek lisanstan sonra öğretmenlik yapmalarını uygun bulmaktadır. Okul yöneticileri medya okuryazarlığı dersinin okutulma biçimi hakkında farklı görüşlere sahiptirler. Üç okul yöneticisi, bu dersin zorunlu olmasını, biri ise seçmeli ders olmasını önermektedir. Aynı zamanda seçmeli derse uygun bulan okul yöneticisi, medya okul yazarlığı dersi konularının diğer dersler içerisinde verilebileceğini de düşünmektedir. Buna benzer bir öneri, medya okuryazarlığının mevcut öğretim programlarında ara disiplin ya da beceri olarak yer alması şeklindedir (Altun, 2008). Medya okuryazarlığının ara disiplin olarak yer alabilmesi uygun olmakla birlikte, dersin yüzeyselleştirilme tehlikesi de göz önüne alınmalıdır. Bu durumda, ayrı bir ders olması daha kabul edilir bir yaklaşımdır.

ÖNERİLER

Medya okuryazarlığı dersinin amaca uygun ve başarıyla uygulanabilmesi için, eğitim fakültelerinde medya okuryazarlığına yönelik dersler okutulmalıdır. Özellikle gönüllü öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerle öğretmenler yeterli bilgi, beceri ve deneyim düzeyine çıkarılabilir. Medya okuryazarlığı dersinin kimler tarafından okutulup okutulmayacağı, iletişim fakültesi mezunlarının hangi şartlarda bu derse girebilecekleri gibi konular kesin olarak aydınlatılmalıdır. Medya okuryazarlığı yaşam boyu devam eden bir süreç olduğundan ebeveynlerin, öğrenci velilerinin de bilgilendirilmeleri için yetişkin eğitim programları düzenlenmelidir. 8. sınıf öğrencilerinin lise giriş sınavlarına hazırlanmalarından dolayı, medya okuryazarlığı dersi 6. veya 7. sınıf öğrencilerine seçtirilmelidir. Bu yolla dersin daha etkili olması sağlanabilir. Öğrencilere ait bir ders kitabının bulunmaması önemli bir eksikliklerdir. Kitap temin edilmesinin yanı sıra medya okuryazarlığı dersinin işlendiği sınıflar, araç-gereç ve teknik donanım açısından yeterli hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- ALTUN, A. (2008). Türkiye’de medya okuryazarlığı. *İlköğretmen Eğitim Dergisi*, 16, 30-34.
- ALTUN, A. (2009). Eğitim bilim açısından seçmeli medya okuryazarlığı dersi programına eleştirel bir yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109.
- ALVERMANN, P. E. ve HAGOOD, M. C. (2000). Critical media literacy: research, theory and practice in “New Times”. *Journal of Educational Research*, 93(3), 193-205.
- APAK, Ö. (2008). Türkiye Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- ASSOCIATION OF AMERICAN PEDIATRY. (2008). Media education in the practice setting: an over view of media and the pediatrician’s role. 20 şubat 2010 <http://www.aap.org/advocacy/mmguide.pdf> adresinden 20.01.2010 tarihinde alındı.
- BALABAN-SALI, J., ÜNAL, F. ve KÜÇÜK, M. (2008). İlköğretim medya okuryazarlığı dersinin amaçlarının ve etkinliklerinin değerlendirilmesi. 8. International Educational Technology Conference IETC. Anadolu Üniversitesi, Mayıs 2008.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- CHEUNG, C. K. (2005). The relevance of media education in primary schools in Hong Kong in the age of media: a case study. *Educational Studies*, 31(4), 361-374.
- CRESWELL, J. W. (1994). *Research design: Quantitative & qualitative approaches*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- ÇELİK, M. (2008). Egemen bir ideolojinin aracı olarak medya ve eleştirel farkındalığın gerekliliği: medya okuryazarlığı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÇETİNKAYA, S. (2008). Bilinçli medya kullanıcıları yaratma sürecinde medya okuryazarlığının önemi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DOĞAN KÖSEBALABAN, N. ve TAŞKÖPRÜLÜ, S. Ş. (2008). Meslek yüksek okulu öğrencilerinin medya okuryazarlığı kavramı bağlamında medyayı kullanmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32, 81-96.
- DEVECİ, H. ve ÇENGELCİ, T. (2008). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından medya okuryazarlığına bir bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 25-43.
- DIVINE, F-M. (2006). “Media Education” (Çev. RTÜK). A Kit of Teachers, Students, Parents and Professionals. Unesco, L’expriateur - Paris. http://www.medyakuryazarligi.org.tr/documents/ogretmenler_icin_medya_egitimi.pdf adresinden 10.12.2009 tarihinde alındı.
- ELMA, C., KESTEN, A., DİCLE, A. N., MERCAN, E., ÇINKIR, Ş. ve PALAVAN, Ö. (2009a). İlköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 93-113.

- ELMA, C., KESTEN, A., DİCLE, A. N., MERCAN, E., ÇINKIR, Ş. ve PALAVAN, Ö. (2009b). Medya okuryazarlığı dersinin okul müdürlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 87-96.
- FLORES KOULSIH, S. A. (2006). Media literacy: An entree for pre-service teacher into critical pedagogy. *Teacher Education*, 17(3), 239-249.
- GIDDENS, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- HAMOD, G. E., SHIVELEY, J. V. ve VanFOSSON, P. J. (1997). Media Literacy in social studies teacher education: relating meaning to practice. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 416 161)
- HOBBS, R. ve FROST, R. (1999). Instructional practices in media literacy education and their impact on students learning. *New Jersey Journal of Communication*, 6(2), 123-148.
- HOBBS, R. (2004). Medya okuryazarlığı hareketinde yedi büyük tartışma (Çev. M. T. Bağlı). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, 1, 122-140.
- HOBBS, R., JASZI, P. ve AUFDERHEIDE, P. (2007). The cost of copyright confusion for media literacy. Center for social media. School of Communication American University. (ERIC Document Reproduction Service No. ED499465).
- HAIDER, A. ve DALL, E. (2005). Guideline for media literacy in education. <http://edu.of.ru/attach/17/3494.pdf> adresinden 20.01.2010 tarihinde alındı.
- HARD, A. ve BENSON, A. (1996). Researching media education in English classroom in the UK. *Journal of Education Media*, 22(1), 7-11.
- İNAN, T. ve BAYINDIR, N. (2009). Medya okuryazarlığının gerekliliğine yönelik sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri. 1. Uluslar arası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongre Kitabı 1-3 Mayıs 2009 Çanakkale. <http://oc.eab.org.tr/egtkonf/pdfkitap/pdf/59.pdf> adresinden 02.02.2010 tarihinde alındı.
- JOLLS ve THOMAN. (2008). *21. yüzyıl okuryazarlığı* (Çev. C. Elma ve A. Kesten). Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- KARAMAN, M. K. ve KARATAŞ, A. (2009). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlık düzeyleri. *İlköğretim Online*, 8 (3), 798-808. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 20.02.2010 tarihinde alındı.
- KARTAL, O. Y. (2007). Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- KINCAL, R. Y. ve KARTAL, O. Y. (2009). Medya okuryazarlığı eğitimi. *Milli Eğitim*, 181, 318-333.
- KÖSEBALABAN DOĞAN, N. ve TAŞKÖPRÜLÜ, Ş. S. (2008). Meslek yüksek okulu öğrencilerinin medya okuryazarlığı bağlamında medyayı kullanmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi*, 32, 81-96.
- LEVIN, D., ARAFEH, S, DENİZ, C. B. ve GOTTESMAN, J. (2004). "Navigating the Children's Media Landscape: A Parent's and Caregiver's Guide". Washington DC: By American Institutes for Research.
- MEB. (2009). *Medya okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabı (2. Basım)*. İstanbul: Devlet Kitapları.

- QUIN, R. ve McMAHON, B. (1993) Monitoring standards in media studies: problems and strategies'. *Australian Journal of Education*, 37(2), 182-197.
- RTÜK. (2006). İlköğretim çağı çocukları için tv izleme araştırması. http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/arastirmalar/ilkogretim_cagindaki_cocuklarin_tv_aliskanliklari.pdf adresinden 15.02.2010 tarihinde alındı.
- RTÜK. (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretmen el kitabı*. Ankara.
- RTÜK. (2008). Medya okuryazarlığı tarihçesi. <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/tarihce.html>. adresinden 02.02.2010 tarihinde alındı.
- RTÜK ve MEB. (2007). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara.
- SEYLAN, S. (2008). Medya okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ŞİDDETİ ÖNLEME PLATFORMU. (2004). Medya ve Şiddet Çalışma Grubu Raporu. http://www.aile.gov.tr/files/siddeti_onleme_platformu_aile_ici_siddet_alt_calisma_grubu_raporu_01.doc adresinden 05.02.2010 tarihinde alındı.
- TDK. (2010). Türk Dil Kurumu Online Sözlük. www.tdk.gov.tr adresinden 06.01.2010 tarihinde alındı.
- THOMAN, E. (2003). Skills and strategies for media education. CML (Center of Media Literacy). http://www.medialit.org/reading_room/pdf/CMLskillsandstrat.pdf adresinden 23.11.2009 tarihinde alınmıştır.
- TALLIM, J. (2009). What is media literacy? Education Specialist. The Provincial Centre of Excellence for Child and Youth Mental Health Children's Hospital of Eastern Ontario.
- YATES, B. L. (2002). Media Education's present and future: a survey of teachers. *Studies in Media & Information Literacy Education*, 2(3), 1-13. <http://utpjournals.metapress.com/content/358164u81q4prn32/fulltext.pdf> adresinden 20.02.2010 tarihinde alındı.